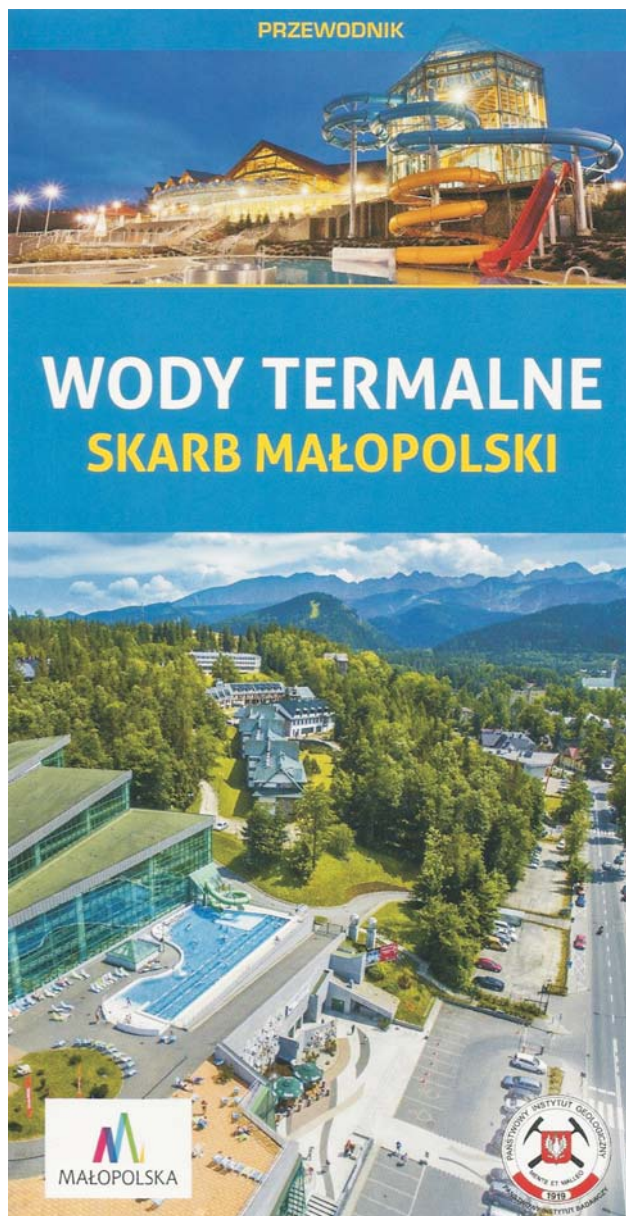

Józef Chowaniec, Tomasz Gałuski & Tomasz Operacz:
Wody termalne. Skarb Małopolski. Wydawnictwo
Kartograficzne „Compass”, Kraków 2015, s. 72, ta-
bela stratygraficzna, spis literatury + Mapa obsza-
ru występowania wód termalnych w województwie
małopolskim w skali 1 : 200 000 i 1 : 40 000.

W ostatnich dniach 2015 r. ukazało się ciekawe wydawnictwo skierowane do szerokiego grona czytelników, firmowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, poświęcone wodom termalnym Małopolski. Składa się ono z dwóch elementów: przewodnika oraz mapy. Jego autorzy są pracownikami Oddziału Karpackiego Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego i od wielu lat zajmują się problematyką wód termalnych w Małopolsce. Można było się więc spodziewać rzetelnego, choć siłą rzeczy spopularyzowanego, kompendium wiedzy o wodach termalnych regionu na tle jego budowy geologicznej, jak również ciekawych informacji o wykorzystaniu tych wód do różnych celów. I tak jest rzeczywiście.

Tekstowa, bogato ilustrowana zdjęciami, część wydawnictwa zawiera wyczerpujące dla „przeciętnego” turysty informacje o budowie geologicznej Małopolski, jej warunkach hydrogeologicznych, występowaniu wód termalnych i ich genezie, jak również krótką charakterystykę kompleksów geotermalnych. Prawdę mówiąc, nawet autor tego tekstu nie znał do tej pory wszystkich obiektów geotermalnych służących głównie wypoczynkowi i rozrywce. Przewodnik może być więc pomocny osobom, które niekoniecznie chcą jechać do term słowackich, lecz skorzystać z relaksu w ciepłej wodzie w naszym kraju.

We „Wprowadzeniu” autorzy przedstawiają wody termalne Polski południowej, źródło wysokiej temperatury tych wód, ich znaczenie jako kopaliny i możliwości wykorzystania. W dalszej części w „Słowniczku” czytelnik znajdzie podstawowe pojęcia i definicje – od analizy wody poczynając po zwierciadło wód podziemnych. Następny rozdział to „Budowa geologiczna”, w którym autorzy stosunkowo szczegółowo przedstawiają budowę geologiczną Małopolski – od Tatr po monoklinę krakowsko-częstochowską, ilustrując ją m.in. dwiema mapami geologicznymi. Można dyskutować czy wszystkie szczegółowe informacje są konieczne dla mało zorientowanego czytelnika. Wszak nic im nie powiedzą same nazwy jednostek pieniąskiego pasa skałkowego, czy też Karpat zewnętrznych. Na pewno jednak umknął autorom *passus* dotyczący historii Karpat. Nie sądzę, by podpisali się pod zawartym w tekście (str. 20) stwierdzeniem, że Karpaty zewnętrzne powstały w zbiorniku geosynkinalnym. Gdyby doszło do drugiego wydania publikacji, ten fragment zdania należałoby koniecznie usunąć, bo geosynkliny znikły już praktycznie z programów nauczania geografii w szkołach ponadgimnazjalnych. W zamian za to można by dodać kilka zdań na temat czwartorzędu w Karpatach, bo w omawianym tekście ich historia geologiczna kończy się na paleogenie. Rozumiem, że dla wód geotermalnych osady czwartorzędu nie mają znaczenia, ale dla ogólnej wiedzy o łańcuchu

górkim Karpat już tak, szczególnie że w kolejnym rozdziale o wodach w utworach czwartorzędowych pisze się sporo.

Kolejny rozdział jest poświęcony krótkiemu omówieniu warunków hydrogeologicznych w poszczególnych regionach Małopolski. Przedstawiono główne poziomy wodonośne w tym makroregionie, krótką charakterystykę wód podziemnych, niekiedy z mineralizacją i wydajnością łącznie. Oddzielnie zostały opisane tytułowe wody termalne w Karpatach i zapadlisku przedkarpackim, zasoby, możliwości ich pozyskania i praktycznego wykorzystania. Podkreślono jednak, że wody termalne Karpat, poza Podhalem, charakteryzują się generalnie niskimi i nieodnawialnymi zasobami oraz wysokimi mineralizacjami, co wyklucza raczej możliwość ich szerokiego wykorzystania.

Najobszerniejszy jest ostatni rozdział poświęcony kompleksom geotermalnym, gdzie zaprezentowano ofertę

rekreacyjną w kilku istniejących już obiektach: Aquaparku w Zakopanem, Term Bukovina Hotel Spa w Bukowinie Tatrzańskiej, Term Białka, Kąpieliska Geotermalnego na Polanie Szymoszkowej, Term Szaflary i Term Gorący Potok. W budowie znajdują się Termy Chochółowskie. Krótko opisano też niewykorzystane otwory z wodą termalną: Siwa Woda IG 1, Zazadnia IG 1, Poronin PAN 1, Furmanowa PIG 1, Rabka IG 2 i Poręba Wielka PIG 1, z których część jest nieczynna i niezagospodarowana. Do celów komunalnych wykorzystuje się wody termalne wyłącznie z otworu Zazadnia IG 1.

Przewodnik kończy tabela stratygraficzna i dość obszerny, jak na tego typu pozycję, spis literatury. Zapewne przez niedopatrzenie autorzy nie uwzględnili faktu, że piętro gelas od jakiegoś już czasu należy do czwartorzędu, a nie pliocenu.

Integralną częścią publikacji są dwie mapy. Pierwsza z nich to „Mapa obszaru występowania wód termalnych w województwie małopolskim” w skali 1 : 200 000, druga – w skali 1 : 40 000 ogranicza się do obszaru Podhala. Na

obu zaznaczono przebieg głównych granic geologicznych, lokalizację i nazwy otworów wiertniczych związanych z poszukiwaniem i dokumentowaniem wód termalnych i lokalizacje ujęć wody termalnej. Do map jest dołączony szkic tektoniczny południowej części województwa małopolskiego z wybranymi otworami wiertniczymi wód termalnych i leczniczych.

To ciekawe wydawnictwo jest warte szerokiego rozpropagowania. Można się jednak obawiać czy trafi do turysty i innych zainteresowanych osób, gdyż wydane ze środków WFOŚiGW zapewne nie będzie sprzedawane. Warto jednak, by publikacja znalazła się w każdym większym ośrodku wypoczynkowym, punktach informacji turystycznej, ponieważ tylko wtedy spełni swoją rolę. Inaczej podzieli los wielu ciekawych wydawnictw geologicznych i okologicznych, które z racji rodzaju finansowania nie docierają do osób, dla których wydawnictwa te są z założenia przeznaczone.

Włodzimierz Mizerski